

Original Contribution

СКЛОННОСТ КЪМ ЛИЧНОСТНА АГРЕСИВНОСТ И КОНФЛИКТНОСТ У ИНСТРУКТОРИТЕ НА ВОДАЧИ НА МПС

Ценка Динева

* Тракийски университет- Стара Загора, ТК - Ямбол, ул. "Гр.Игнатиев" №38

ABSTRACT

В доклада се анализира склонността за прояви на настъпателност, избухливост, обидчивост, неотстъпчивост, безкомпромистност, отмъстителност, нетърпимост към мнението на другите, подозрителност и тясно свързаните с тях агресивност и конфликтност.

The report analyses tendency to acts of offensiveness, irascibility, touchiness, relentlessness, resoluteness, vindictiveness, intolerance to others' opinions, suspiciousness and the closely connected with them aggressiveness and conflicting behavior.

Key Words: aggressiveness and conflicting behavior.

УВОД

По пътищата на България става все по-страшно, а страната ни е сред водещите държави в ЕС по брой загинали при катастрофи. Средната цифра за ЕС е 86 убити на 1 млн. жители /2006 г./₁. България е на 20-то място от 27 страни със 124 загинали на 1 млн. участници в движението. Причините са много – превишена скорост, употреба на алкохол, съперничество и състезателност по пътищата, неопитни и неправопособни водачи, лоши пътища, неизправни автомобили. Според изследванията на различни автори по вина на водачите стават от 71% до 93 % ПТП. Поведението на водачите на моторни превозни средства по време на управлението се обуславя от много фактори – индивидуални психични особености, знанията, уменията и навичките за управление на моторното превозно средство, функционалното и психичното им състояние и други.

Редица изследвания показват, че първостепенно значение имат индивидуалните психически особености, личностните качества на водача на МПС.

През последните години най-често проучвани са такива личностни характеристики като емоционална устойчивост, фрустрация, склонността към поемане на риск, агресивно поведение. Никой не би оспорил факта, че у нас агресивността на водачите на МПС е много често срещано явление.

Причините за агресивното им поведение са многообразни. Целта на това изследване е да проучи и анализира една почти неспоменавана такава – склонността към агресивност и конфликтност у преподавателите – инструктори на водачи на МПС, тъй като личностните им качества, примерът им оказват влияние на преподавателската им дейност, на формирането на умения, навички, привички и качества у бъдещите водачи на МПС. Изследването е част от научен проект на тема „Изследване на агресивността на водачите на МПС”.

Използван е тестът на Ильин Е.П. и Ковалев П.А. за изследване на „Личностната агресивност и конфликтност”. По своята същност тестът е много близък до въпросника на Бас-Дарки за определяне на проявите на агресия и враждебност.

* **Correspondence to:** *Ценка Динева, Тракийски университет- Стара Загора, ТК - Ямбол, ул. "Гр.Игнатиев" №38; email: tsenkad@abv.bg*

МАТЕРИАЛИ И МЕТОДИ

Методиката „Личностна агресивност и конфликтност“ е предназначена за изследване на склонността на субектите към конфликтност и агресивност като личностни характеристики. Тестът включва 80 твърдения, които изискват отговор ДА при съгласие или НЕ при несъгласие. Не е предвидено средно значение. При съмнение какъв отговор да се даде, все пак трябва да се отбележи вариантът, който е най-подходящ за изследваното лице.

Изследваните параметри са: *настъпателност*, *избухливост*, *обидчивост*, *неотстъпчивост*, *безкомпромисност*, *отмъстителност*, *нетърпимост към мнението на другите*, *подозрителност*.

Сумата от точките по скалите *настъпателност* и *неотстъпчивост* формира сумарният показател на *позитивната агресивност* (става дума за активно отстояване на собствената позиция и за стремеж към достигане на собствените цели).

Сумата от точките по скалите *нетърпимост към мнението на другите* и *отмъстителност* формира сумарният показател на *негативната агресивност*.

Сумата от точките по скалите

безкомпромисност, *избухливост*, *обидчивост* и *подозрителност* формира сумарният показател на *конфликтността*.

Общият брой точки се отнасят към три степенна скала на възможна проява на посочените по-горе личностни характеристики. За позитивната и негативната агресивност те се подреждат по следния начин:

Ниска степен – от 1 до 7 точки

Средна степен – от 8 до 14 точки

Висока степен – от 15 до 20 точки

За конфликтността съответно са:

Ниска степен – от 1 до 14 точки

Средна степен – от 15 до 28 точки

Висока степен – от 29 до 40 точки.

РЕЗУЛТАТИ И ОБСЪЖДАНЕ

Изследвани са 10 инструктори на водачи на МПС със стаж по специалността от 23 до 37 години и 20 студенти от ТК Ямбол специалност АТЗТ – бъдещи инструктори на водачи на МПС.

Възрастта на инструкторите с много голям стаж по специалността е в границите от 42 до 59 години. При студентите от специалност АТЗТ тя е от 19 до 31 години.

Анализът на получените резултати от теста показва следното:

Таблица 1. За получените резултати при преподаватели – инструктори с много голям стаж по специалността

Личностна характеристика	Степен на възможна проява		
	ниска	средна	висока
позитивна агресивност	80%	20%	-
негативна агресивност	80%	20%	-
конфликтност	30%	70%	-

Таблица 2. за получените резултати при студенти – бъдещи преподаватели – инструктори

Личностна характеристика	Степен на възможна проява		
	ниска	средна	висока
позитивна агресивност	50%	50%	-
негативна агресивност	75%	25%	-
конфликтност	30%	70%	-

При инструкторите с много голям стаж по специалността позитивната и негативната агресивност са с еднакви стойности – по 80% за ниската степен и по 20% - за средната. Пак при тях ниската

степен на възможна проява на конфликтност е 30%, а средната – 70%.

При студентите възможната проява на позитивна агресивност е по 50% за ниската и за средната степен. За

негативната агресивност съответно 75% за ниската и 25% за средната степен. При конфликтността резултатите „копират” тези на инструкторите с много голям стаж по специалността – 30% за ниската степен и 70% за високата.

Няма висока степен на проява при нито една от изследваните личностни характеристики и при двете групи.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

От получените резултати могат да бъдат направени следните изводи:

1. Много добрите стойности на **негативната агресивност** и при двете групи показва, че както настоящите, така и бъдещите инструктори по никакъв начин не могат да бъдат причина за формиране на агресивност у бъдещите водачи на МПС.
2. Разликите във възрастта и професионалния опит влияят върху

възможната проява на по-голяма **позитивна агресивност** при младите хора.

3. Пораждат тревога високите стойности на средната степен на възможна проява на конфликтност и при двете групи.
4. Възможната проява на конфликтност не зависи както от възрастта, така и от професионалния опит.
5. Необходимо е да се изследват причините за проявите на конфликтност и начините за намаляването ѝ.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Диагностика емоционално-нравственого развития. Ред. и сост. И.Б. Дерманова – СПб., 2002.
2. Батаршев, А., Пълна психодиагностика на човека, Софт прес ООД, С., 2008.